

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 24 november 2022

Zaaknummer : 434894

Onderwerp: : evaluatie Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking en vervolgstappen

De raad wordt voorgesteld

1. De evaluatie van het Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking vaststellen zoals beschreven in hoofdstuk 1 t/m 3 van de bijlage
2. De tweede tranche zonnevelden definitief af te ronden door de gepauzeerde initiatieven af te wijzen
3. Om voorlopig nieuwe initiatieven voor duurzame energieopwekking als maatwerk in behandeling te nemen

Aanleiding

De gemeente Oude IJsselstreek heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Dit betekent dat binnen de grenzen van de gemeente net zoveel energie wordt opgewekt als verbruikt. We hebben de opgave beperkt tot de gebouwde omgeving (woningen en bedrijven). We willen dit bereiken door energie te besparen en energie zelf op te wekken. We hanteren hiervoor de taakstelling die is vastgelegd in de Regionale Uitvoeringsagenda uit 2016.

Onderdeel van de opgave uit de Uitvoeringsagenda is het opwekken van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen. Het opwekken van duurzame energie heeft een ruimtelijke impact. In het "Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking" (kortweg Uitnodigingskader genoemd) worden ruimtelijke kaders en kaders voor participatie aangegeven, dus waar én onder welke voorwaarden de gemeente initiatieven voor het opwekken van duurzame energie wil toestaan. Het Uitnodigingskader is op 27 juni 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is afgesproken dat het kader wordt geëvalueerd na afloop van de tranches voor de zonnevelden. Er is een tussenevaluatie geweest die op 24 september 2020 door de raad is vastgesteld.

De evaluatie moet gezien worden als een evalueatie van het Uitnodigingskader in de huidige vorm. Het kader heeft zich in de praktijk toegespitst op de zonnevelden, hier wordt dan ook veel aandacht aan gegeven. De evaluatie is opgedeeld in twee delen. Er is cijfermatig de balans opgemaakt. Wat waren de doelen en zijn deze gehaald? Ook wordt het kader inhoudelijk geëvalueerd. Het gaat om de strategische keuzes voor de ruimtelijke inpassing en het draagvlak. Er wordt ook vooruitgekeken. De urgentie van de energietransitie is groot, er blijven voorstellen binnenkomen bij de gemeente en de ideeën over de ruimtelijke inpassing zijn aan verandering onderhevig. Het is daarom wenselijk om het huidige Uitnodigingskader door te ontwikkelen. Deze evaluatie is input voor de discussie over het vervolgbeleid voor de ruimtelijke inpassing van de opwekking van duurzame energie in de gemeente. Er worden voorstellen gedaan voor de vervolgstappen.

Wat wordt met beslissing bereikt

De evaluatie van het Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking wordt vastgesteld. De tweede tranche zonnepanelen wordt afgerond en zo geven we duidelijkheid aan de gepauzeerde initiatieven. Nieuwe initiatieven worden als maatwerk in behandeling genomen.

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

1.1. De evaluatie geeft een duidelijk beeld van het effect van het Uitnodigingskader in relatie met de doelstelling uit de Regionale Uitvoeringsagenda

De doelstelling voor opwekken van duurzame elektriciteit is 185 GWh per jaar, we hebben al 81% van de doelstelling gehaald. Hiervan komt ongeveer 36 GWh (ongeveer 19 %) voor de rekening van zonnepanelen die door het Uitnodigingskader zijn geselecteerd en een omgevingsvergunning hebben aangevraagd. Voor de doelstelling voor duurzame warmte, als vervanging van het aardgas, is geen voortgang geboekt. Het Uitnodigingskader heeft geen aanvragen opgeleverd voor de opwekking van warmte. De restopgave voor warmte blijft gelijk aan 11 miljoen m³ aardgas- equivalenten per jaar (85 % van de opgave voor het vervangen van aardgas).

1.2. Het effect op de zonnepanelen wordt uitvoerig beschreven

Het uitnodigingskader heeft het meeste effect gehad op de ontwikkeling van zonnepanelen. Door het kader zijn er zes zonnepanelen geselecteerd, en hebben vier zonnepanelen inmiddels een omgevingsvergunning ingediend (voor 36 GWh). In de evaluatie worden naast de opbrengst van duurzame energie in kWh ook de strategische keuzes voor ruimtelijke kwaliteit en draagvlak uit het Uitnodigingskader tegen het licht gehouden.

De gemeente is van mening dat de strategie voor ruimtelijke kwaliteit goed heeft gewerkt, er zijn door de markt uit te dagen binnen de tranches veel initiatieven binnen gekomen en de initiatieven die het best beoordeeld zijn, volgens vooraf gesteld criteria, zijn geselecteerd. Er zijn zes plannen geselecteerd met een goede ruimtelijke kwaliteit waarbij het "waardevolle landschap" is gespaard. Door de voorkeur voor grote plannen zijn vier grote plannen geselecteerd die samen een groot deel van de opgave voor haar rekening nemen. Hierdoor zijn met een paar plannen in korte tijd grote stappen gezet naar meer opwekking van duurzame energie in de gemeente.

De basisstrategie is dat door participatie het draagvlak voor een initiatief stijgt. In de eerste fase, als de selectie nog niet heeft plaatsgevonden, leidt participatie niet per se tot een groot draagvlak. Veel mensen willen, in eerste instantie, geen verandering in hun omgeving. In de tweede fase, als de selectie heeft plaatsgevonden is een goede participatie vaak vruchtbaar. Omwonenden kunnen meedenken over de inrichting en de financiële compensatie. Goede participatie leidt echter niet tot volledig draagvlak, er blijven mensen die het niet eens zijn met de plannen. Er is niet veel animo voor mede-eigenaarschap. Ook was participeren tijdens de coronatijd moeilijk. In de tweede tranche is veel commotie ontstaan, er was veel weerstand tegen de initiatieven. Uiteindelijk zijn veel initiatieven afgefallen, veelal ook de initiatieven die niet voldoende gecommuniceerd hebben. In de toekomst moeten we deze situatie zien te vermijden.

1.3. De mening van BEOIJ is meegenomen in de evaluatie

Bij de tweede tranche zonnepanelen zijn er 15 initiatieven binnengekomen, deze hebben allen midden in de coronatijd contact gezocht met omwonenden van deze plannen. Er is veel onrust ontstaan onder de bevolking. Uit deze onrust is het Burgerinitiatief Energie in de Oude IJsselstreek (BEOIJ) ontstaan. Inmiddels zijn BEOIJ en de gemeente al geruime tijd in gesprek over de voortgang van de energietransitie in de gemeente. Deze evaluatie geeft het gemeentelijke standpunt weer, de visie van BEOIJ is hierin meegenomen.

1.4. De evaluatie geeft knelpunten en verbeterpunten aan voor toekomstig beleid.

De evaluatie geeft de effecten van het Uitnodigingskader aan, de gewenste effecten maar ook de onverwachte effecten. In de evaluatie worden suggesties gedaan waar bij een vervolgbeleid rekening mee gehouden moet worden.

2.1. Er is nog geen definitief besluit genomen over de gepauzeerde initiatieven in de tweede tranche

De gemeenteraad is positief over het geselecteerde plan aan de Eikelenboomseweg en heeft met een amendement op 24 juni 2021 besloten zich voorlopig niet uit te spreken over alle, tijdens de 2^{de} tranche ingediende, andere plannen

groter dan 5 ha. Deze initiatieven wachten op een definitief antwoord. Het voorstel is om de tranche definitief af te ronden en de initiatieven af te wijzen. (Het initiatief Park Het Laar is hierin een uitzondering. Park Het Laar heeft inmiddels een omgevingsvergunning).

3.1 De energietransitie is nog lang niet voltooid

Het opwekken van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen is op gang gekomen, zo zijn er verschillende succesvolle projecten in de gemeente. Echter, er liggen nog genoeg uitdagingen voor ons. De opgave uit 2016 is nog niet helemaal vervuld, en het is ook al duidelijk dat de opgave destijds te laag is ingeschat. Ambities en doelen zullen de komende jaren waarschijnlijk naar boven worden aangepast. De energietransitie blijft in beweging. Het is verstandig om hierop te anticiperen met ruimtelijk beleid.

3.2 Er blijven nieuwe initiatieven binnenkomen

Er loopt op dit moment geen tranche voor zonnevelden (de tweede tranche is gepauzeerd), toch blijven er initiatieven binnenkomen voor zonnevelden. Ook bestaande initiatieven uit de tweede tranche informeren naar de mogelijkheden om hun plan alsnog te realiseren, met een aangepast plan.

Het voorstel is dat er géén nieuwe tranche zonnevelden komt. Nieuwe aanvragen worden in behandeling genomen als maatwerk. We stellen hiervoor een aantal stappen voor. De eerste stap is om altijd een verkennend gesprek te houden. De initiatiefnemers kunnen vervolgens een schriftelijk verzoek indienen dat eerst ambtelijk wordt beoordeeld (stap 2). Is deze toets positief dan kunnen de initiatiefnemers contact zoeken met omwonenden én BEOIJ (stap 3). Er komt een werkwijze hoe de initiatiefnemers omwonenden moet benaderen. Op basis van stappen 1 t/m 3 wordt beoordeeld of het plan voldoende voldoet aan onze criteria. Indien dit zo is kan er een principeverzoek worden ingediend bij het college. Na akkoord van het college worden plannen groter dan 5 ha voorgelegd aan de gemeenteraad. Als is ingestemd met het principeverzoek kan het plan uitgewerkt worden. De vergunningaanvraag wordt voorbereid (bouwen, RO e.d.).

Onze criteria waaraan we plannen toetsen worden in 2023 opnieuw bepaald. Het Uitnodigingskader, dat uitgaat van tranches, wordt een Afwegingskader dat toepasbaar is voor elk plan. Er komt een minimumstandaard in het Afwegingskader. Zolang deze minimum standaard nog niet vastgelegd, beoordelen we de initiatieven aan de hand van het huidige Uitnodigingskader en de lessen uit deze evaluatie. De inpassingskaart, -matrix en -criteria uit het Uitnodigingskader zijn leidend.

Kanttekeningen

a. De opgave voor een “energieneutrale” gemeente is niet helemaal duidelijk

De opgave voor de energietransitie is in cijfers niet helemaal duidelijk. We rekenen nog steeds met de opgave die we in 2016 met de kennis van toen hebben gedefinieerd en gekwantificeerd; dat is een opgave voor de gebouwde omgeving (simpel gezegd, onze energierekening). Mobiliteit wordt bijvoorbeeld niet meegenomen, ook de uitstoot van de industrie en “de spullen die we gebruiken” worden niet meegenomen in de opgave uit 2016.

Inmiddels is er meer inzicht, het klimaatakkoord uit 2019 is hierin belangrijk. In het klimaatakkoord worden alles sectoren meegenomen; mobiliteit, elektriciteit, industrie, gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik en mobiliteit. Elke onderdeel heeft een landelijk opgave voor CO₂-reductie voor 2030. Ook is bepaald wie verantwoordelijk is voor welk onderdeel. De gemeenten spelen een rol in het onderdeel elektriciteit en gebouwde omgeving.

<https://www.klimaatakkoord.nl/organisatie/hoe-het-klimaatakkoord-tot-stand-kwam>. In het kader van het klimaatakkoord is de RES 1.0 Achterhoek gemaakt (opwek duurzame elektriciteit) en de Transitievisie warmte (TVW, vervangen aardgas).

In het Uitnodigingskader hanteren we de oude opgaveafspraken uit 2016, dit is een duidelijke opgave die we minimaal moeten halen. Daarnaast blijven we ons inzetten voor de RES en de TVW. We zullen blijven anticiperen op nieuwe inzichten, ambities en opgaven.

De (te laag ingeschatte) restopgave uit het Uitnodigingskader uit 2016 ligt voor een deel bij duurzame elektriciteit (36 GWh). Daarnaast is er een grote restopgave voor het vervangen van het aardgas door een duurzame warmtebron. Nog 85 % van de opgave moet gerealiseerd worden (het equivalent voor 11 milj. m³ aardgas). Het vervangen van

het aardgas zal, naar verwachting, grotendeels elektrisch gebeuren. Daarom gaan we voorlopig alle nieuwe plannen beoordelen. Goede plannen die voldoen aan onze voorwaarden kunnen uitgevoerd worden. We stellen nu nog geen limiet.

b. De inzichten en technieken veranderen

De inzichten en technieken voor de opwek van duurzame energie veranderen. Het maken van beleid is hierdoor niet eenvoudig. In 2.4 en 3.4 van de evaluatie worden in aparte kaders nieuwe inzichten, aandachtspunten en ontwikkelingen weergegeven. De veranderingen zijn geen reden om niets te doen. Het is wel van belang een bepaalde flexibiliteit te hanteren.

Kosten, baten, dekking

n.v.t.

Uitvoering

Planning

- Q3 2023: vaststellen Afwegingskader lokale duurzame energieopwekking (als vervanging van het Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking)

Bijlagen

Evaluatie Uitnodigingskader lokale duurzame energieopwekking.

Uitnodigingskader lokale duurzame energie opwekking 2020, 4 juni 2020

Burgemeester en wethouders,

Ron Freriks

Otwin van Dijk

Secretaris

Burgemeester

Raadsvergadering d.d.24 november 2022

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
-stemmen voor.....stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement.....
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt
- in handen van B&W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen.....
-